

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя

ЛІТЕРАТУРА ТА КУЛЬТУРА ПОЛІССЯ

Випуск 47

***Віктор Забіла – поет-романтик
(до 200-ліття від дня народження)***

Ніжин – 2009

УДК 821. 161. 206+94/477"9"
ББК 83. 3/ 4 Укр. / 5+63. 3/ 4 Укр. / 52
Л 64

Збірник друкується за рішенням Вченої ради
Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя
Протокол №4 від 24.12.2008 р.

Постановою ВАК України збірник включено до переліку наукових видань,
публікації яких зараховуються до результатів дисертаційних робіт із філології
(Бюлетень ВАК України. – 1999. – №4. – С. 50) та історії (Бюлетень ВАК
України. – 2000. – №2. – С. 73).

Збірник засновано у 1990 р. проф. Самойленком Г.В.

Редакційна колегія:
відп. редактор і упорядник –
д. філол. н., проф. Г.В.Самойленко;

з філології:

д. філол. н., проф. Н.М.Арват; д. філол. н., проф. О.Г.Астаф'єв; д. філол. н.,
проф. Н.І.Бойко; д. філол. н., проф. З.В.Кирилук; д. філол. н., проф. О.Г.Ковальчук;
д. філол. н., проф. П.В.Михед; д. філол. н., проф. А.Я.Мойсієнко;

з історії:

д. і. н., проф. М.К.Бойко; д. політ. н., проф. О.Д.Бойко; д. і. н., проф. А.О.Буравченков;
д. і. н., проф., член-кор. НАН України В.М.Даниленко; д. і. н., проф. В.О.Дятлов; к. і. н.,
доц. О.Г.Самойленко; к. і. н., доц. Є.М.Страшко; д. і. н., проф. Л.В.Таран; д. і. н., проф.
Ю.І.Шаповал;

з мистецтвознавства:

д. мист., доц. Г.І.Веселовська; к. мист., доц. Л.О.Дорохіна; д. мист., проф. М.А.Давидов;
к. філос. н., доц. Л.Л.Матвеєва; д. мист., ст. н. співроб. О.С.Найден; д. мист.,
проф. В.І.Рожок; д. мист., проф. В.В.Рубан; д. мист., проф., член-кор. АМН України
Ю.О.Станішевський; д. мист., проф. С.В.Тишко; к. мист., доц. О.Е.Чекан.

Л 64 Література та культура Полісся. – Вип. 47: Віктор Забіла – поет-романтик (до
200-ліття від дня народження) / Відп. ред. і упорядник Г.В.Самойленко. –
Ніжин: Видавництво НДУ ім. М.Гоголя, 2009. – 215 с.

ББК 83. 3/ 4 Укр. / 5+63. 3/ 4 Укр. / 52
© Видавництво НДУ ім. М.Гоголя, 2009
© Самойленко Г.В.

ЗМІСТ

ФІЛОЛОГІЯ. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО. МОВОЗНАВСТВО

Самойленко Г.В. Віктор Забіла у колі українських та російських культурних діячів ХІХ ст.....	3
Бондар М.П. Поетична творчість В.Забіли у розвитку української літератури першої половини – середини ХІХ ст.....	11
Нахлік Є.К. Суб'єктна організація та образний лад поезії Віктора Забіли.....	31
Моціяка О.М. Своєрідність культу страждання в поезії Віктора Забіли.....	60
Капленко О.М. Образ доли у поезії Віктора Забіли.....	69
Сидоренко Т.О. Естетика поетичного простору в творчості В.Забіли (постбарокова ретроспекція).....	75
Кайдаш А.М. Ідіюстиль Віктора Забіли в контексті міфологічної площини українського романтизму.....	79
Пащенко В.М. Стилістичний потенціал поетичного слова В.М.Забіли.....	85
Якубіна Ю.В. Віктор Забіла і Гімназія вищих наук.....	89
Москаленко М.А. Постаць Віктора Забіли в історико-краєзнавчому контексті Борзнянщини.....	99
Забарний О.В. Вивчення творчості Віктора Забіли у школі.....	102

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Самойленко Г.В. Архівні джерела та стародруки про творчу спадщину В.Забіли.....	107
Куліш П. Віктор Забіла (некролог).....	114
Куліш П. Із збірки "Хуторна поезія".....	115
Петров М.И. В.Н.Забелла.....	119
Комаров М. К биографии В.Н.Забелы.....	125
Комаров М. Неизданное стихотворение В.Н.Забелы.....	129
Комар М. Ненадруковані байки В.М.Забіли.....	132
Лукич В. В.Забіла і його жартобливе "послання" до Шевченка.....	133
Наталка Полтавка. Роман Віктора Забіли (з оповідань моєї матері).....	136

Грінченко Б. Споминки про Віктора Михайловича Забілу (до 25-річчя з дня смерті). 1895 р.	139
Рассказы старожилов [о поэме В.Забелы]	143
Франко І. Поезії Віктора Забіли.....	144
Франко І. До біографії та характеристики В.Забіли.....	153
Гнатюк В. До біографії В.Забіли	159
Мировець В. Життя і твори Віктора Забіли	160
Лященко А. Т.Г.Шевченко і В.М.Забіла.....	187
Кирилюк Є. Невідома збірка творів Віктора Забіли.....	203

До біографії В.Забіли

В III–IV кн, Літ.- Наук.Вісника були надруковані перший раз у повні (поки випадково не знайдець ся їх більше) вірші В.Забіли, поета з передшевченківської доби, та стаття дра Франка про нього. Прочитавши III кн. Літ.-Наук. Вісника п. Олександра Кулішева, що знала особисто покійного поета, прислала в листі до мене такі доповнення до його біографії:

"Віктор Миколаєвич (а не Александрович) Забіла був закоханий в мою рідну сестру Любов Михайлівну, і вона його не зрадила, а батьки, кажуть, його і наш, якось не помирились і силою оддали її за иньшого. Тоді ще великі права у батьків над дітьми були, і видали її за пристава. Забіла у Борзні й похований, я торік була на його могилі. Він часто до нас їздив і ми в купі співали: "Гуде вітер дуже в полі" і "Не щечечи, соловейку". Я окомпаніювала на роялі, а як до його поїдемо в гості, то угощає нас вергунами, грає на бандуру, а Циганчата гарненькі, витрішкуваті, чорноокі, кучеряві співали.

Він не пропив і не програвав, а був дуже гостинний і всякого зазивав і угощав і худоба його на люди й пішла.

Вийшовши з повку, держав кінну почту в Борзні і всякого до себе закликав додому. У його будинок був великий, хороший. Сам пив у міру і із Шевченком у купі. Пишні балі завдавав, музики наймав, ми на їх бували і увесь повіт веселив ся. Ми тоді ще дівчатами були".

Прочитавши IV кн. ЛНВ – а п. О.Кулішева прислала мені новий лист, в якому протестує проти того, що написав д. М.Комар про відносини В.Забіли до Куліша (ст. 58). Коли – б усе те було правдиве, вона як "борзенська і чула б і знала – б". Тай чи була – б я на могилі у дядька В.Забіли, як би що подібне було?" – каже п.О.Кулішева. Вона припускає одначе, що Олександр Лазареський міг оповідати щось подібне, бо він же так само був назвав П.Куліша спекулянтом, а який спекулянт із нього був, на се вказує не лиш факт, що умер під соломяним дахом, але хоч би й така подія, яку варто пригадати. Коли П.Куліш написав "Граматку", то надрукува її на власний кошт 5000 примірників і розіслав до панів Тарновського, Галагана, Рігельмана й иньших цілими скринями, аби роздавали її даром між народом. Чи роблять так спекулянти? П.О.Кулішева зазначає далі, що "з двома братами Лазаревського ми дуже були дружні. З Михайлом Лазаревським я й листувалася. А дружина з їм часто в купі гроші на Урал Шевченку посилали".

Крім того прислала п.О.Кулішева ще докінчене "Послання к Тарасу" (ст. 52–53), яке у неї переховало ся. По словах: "Мене – ж за серце

зачепив" йдуть отсі:

І ще скажу словце Тарасу:
Біда жить в сьвіті без запасу,
Грошима люди що зовуть!
Яб ще побув у Петенбурсі
І побував би в вашій бурсі,
Що Академієй зовуть,
Побачив би тебе Тарасу,
Того що написав ік Тассу,
Того, що славний медалер;
Там Григорович є добряга,
Да ще найшов ся-б чоловіга
І серце – б трохи пожило.
Там Глинка той, що добре грає,
Що пісень всяких він співає,
Як би весною всі птахи, –
Дак що-ж робить, не маю долі,
Живу у сьвіті, як в неволі,
Як пташка в клітці, так і я.
Співають і пташки в неволі,
Да все не так, як би на волі,
Що аж зьвірі танцюють їм!
Прощай! Не хочу більш писати,
Паперу більш щоб не псувати,
Нехай судовики исують!
Тут Вп. авторка очевидно пимиляється; Забіла, як се знаємо з його
віршів був сирота, стративши батька ще малою дитиною.
І.Ф.

Вперше надруковано в журналі: Літературно-науковий вісник. – Львів, 1906. – Т. 34, кн. 5. – С. 397–398.

В.Мировець

**Життя і твори Віктора Забіли
Співець власного горя (Віктор Миколаєвич Забіла)**

Аномальне, надзвичайно важке становище української літератури в Росії було причиною того, що на протязі навіть останніх п'ятидесяти років її